

Globaalimuutos ja tulevaisuuden maantieteet

Sirpa Tani

Maantieteen ja ympäristökasvatuksen professori

Helsingin yliopisto

Taustaa tälle tapahtumalle

- ▶ Maantieteen päivät - ei vain tutkijoille, vaan myös maantieteen opettajille ja muille maantieteestä kiinnostuneille
- ▶ Maantieteen aseman muutokset yliopistoissa ja lukioissa - tarvitaan yhteistä keskustelua alan tulevaisuudesta
- ▶ Akateemisen maantieteen parissa tehdään paljon ajankohtaista tutkimusta, jota voidaan soveltaa myös kouluopetukseen

Maantieteen päivien teemana tulevaisuuden maantieteet

Maantieteen päivien esityksiä yhdistävät kysymykset maantieteen akateemisesta ja yhteiskunnallisesta kehityksestä sekä tavasta, jolla tieteenalamme tavoittaa ja jäsentää maailmaa muutoksessa.

Kolme näkemystä tiedon ja tiedonalojen merkityksestä

'Three Educational Scenarios for the Future' (Young & Muller 2010):

- ▶ 1) Tietoon suhtaudutaan kyseenalaistamatta sitä; opettajan rooli tiedon jakajana
- ▶ 2) Tavoitteena oppimaan oppiminen; taidot ja kompetenssit korostetussa asemassa
- ▶ 3) Tieteenalan keskeinen tieto nähdään tärkeänä; opettajan rooli oppiaineensa asiantuntijana; opetuksessa tietoa käsitellään, kritisoidaan, testataan ja hankitaan uutta tietoa; tietojen lisäksi myös taidot nähdään tärkeinä

Miten suomalaiset opetussuunnitelmat suhtautuvat tietoon ja opettajan rooliin?

- ▶ Sosiokonstruktivistista ajattelua on korostettu
- ▶ Opiskelijoiden rooli nähdään aktiivisena tiedon rakentajana
- ▶ Opettajan rooli oppimisen ohjaajana
- ▶ Taitojen ja kompetenssien korostaminen tiedon sijasta
- ▶ Eheyttämiskeskustelussa on korostunut ilmiölähtöinen eheyttäminen
- ▶ Tiedonaloihin perustuvien oppiaineiden asema ja merkitys on hämärtynyt

Mitä on oppiaineen merkityksellinen, vaikuttava tieto?

- ▶ Powerful knowledge (Young 2008; Young & Muller 2016)
- ▶ Powerful disciplinary knowledge (Lambert, Solem & Tani 2015)
- ▶ Tieteenalaan perustuvaa tietoa, joka ylittää arkipäiväisen kokemukseen perustuvan tiedon
- ▶ Mitä on maantieteen merkityksellinen, vaikuttava tieto?
 - ▶ Mitä annettavaa maantieteellä on nuorille?
 - ▶ David Lambert -haastattelu, ks. Youtube:
<https://www.youtube.com/watch?v=oqF3yhAeMM&t=8s>

Mitä on maantieteen merkityksellinen, vaikuttava tieto?

- ▶ 'World knowledge'
 - ▶ Perustietoa maailmasta: tarve laajentaa ja syventää ihmisten tietämystä maailmasta
 - ▶ Nimistöä, maantieteellisten ilmiöiden ymmärtämistä (esim. sää ja ilmasto, geomorfologia, ihmisen toiminnan alueellinen jakautuminen)
- ▶ 'Relational understanding how the world works'
 - ▶ Ilmiöiden välisten suhteiden ymmärtämistä: ihminen/ympäristö, paikallinen/maailmanlaajuinen, tila/paikka, lähellä/kaukana, yhteiskunta/ympäristö, jne.
 - ▶ Maantieteellistä ajattelua
- ▶ 'Propensity to think about choices'
 - ▶ Vaihtoehtoisten mahdollisuuksien tunnistamista, kriittisen ajattelun taitoja, ongelmanratkaisutaitoja jne.

Jotta maantieteen opetus olisi merkityksellistä ja vaikuttavaa, näitä kaikkia kolmea tasoa tarvitaan!

Keskusteltavaksi

- ▶ Mikä on sellaista maantieteellistä tietoa, jota jokaisen lukiolaisen tulisi opiskella maantieteen pakollisella kurssilla?
- ▶ Miten opettaja voi kiinnittää riittävästi huomiota kaikkiin kolmeen maantieteellisen tiedon osa-alueeseen?

Kirjallisuutta

- ▶ Lambert, D., Solem, M. & Tani, S. (2015). Achieving human potential through geography education: A capabilities approach to curriculum making in schools. *Annals of the Association of American Geographers* 105 (4), 723-735.
- ▶ Young, M. (2008). *Bringing knowledge back in: from social constructivism to social realism in the sociology of education*. Routledge, London.
- ▶ Young, M. & Muller, J. (2010). Three educational scenarios for the future: lessons from the sociology of knowledge. *European Journal of Education* 45 (1), 11-27.
- ▶ Young, M. & Muller, J. (2016). *Curriculum and the specialization of knowledge: studies in the sociology of education*. Routledge, London.
- ▶ www.geocapabilities.org

Ohjelma

16.15-16.30 Globaalimuutos, planeetan rajat ja ihminen (Jukka Käyhkö)

16.30-16.45 Alueellisen suunnittelun tulevaisuuden haasteet (Pia Bäcklund)

16.45-17.00 Sosiaalinen media maantieteellisenä aineistona ja esittämisen kanavana (Henrikki Tenkanen)

17.00-18.00 Oppimiskahvila: alustusten reflektointia, kahvia ja pientä suolaista

3 fläppitaulua, 3 ryhmää, 10 min/taulu

Millaisia ajatuksia alustukset herättivät kouluopetuksen näkökulmasta?

18.00-18.30 Kahvilatyöskentelyn purku

18.30-19.00 Loppukeskustelu:

Mitä annettavaa tutkimuksella on maantieteen lukio-opetukselle?

Miten yliopisto- ja koulumaantieteen vuorovaikutusta voitaisiin jatkossa vahvistaa?